

UNIVERSITATEA
„REGELE FERDINAND I”
DIN CLUJ
ÎNTRE DOUĂ DICTATURI
(1940-1947)

I

Mihai Teodor
NICOARĂ

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

Mihai Teodor NICOARĂ

•

UNIVERSITATEA „REGELE FERDINAND I” DIN CLUJ
ÎNTRE DOUĂ DICTATURI (1940-1947)

I

Mihai Teodor NICOARĂ

**UNIVERSITATEA
„REGELE FERDINAND I”
DIN CLUJ
ÎNTRE DOUĂ DICTATURI
(1940-1947)**

I

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2021

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Ovidiu Pecican

Conf. univ. dr. Constantin Bărbulescu

ISBN general 978-606-37-1041-4

ISBN specific 978-606-37-1042-1

© 2021 Autorul volumului. Toate drepturile rezervate.
Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autorului, este interzisă și se pedepsește conform legii.

Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>

Cuprins

Introducere.....	9
I. De la istoria-jubileu, la istoria critică.....	19
1. Universitățile, instituții istorice. Modele universitare	19
2. Jubileu sau istorie critică.....	24
II. Istoria sub teroarea totalitarismelor.....	28
1. Ideologiile politice: control și constrângere	28
2. Strategii politico-ideologice: propagandă și epurare.....	30
III. Universitate și Națiune.....	37
1. Aspirații și speranțe pentru o Universitate românească în Ardeal....	37
2. Maturizarea instituțională a Universității din Cluj	44
3. Idealurile întemeietoare ale Universității din Cluj (1919-1940)	51
IV. Universitatea în refugiu (1940-1944).	
Soluții ale ieșirii din criza universitară.....	61
1. Vremuri de <i>sfâșietoare nedreptăți</i> . Sentința evacuării Universității din Cluj.....	61
2. Eforturile reorganizării universitare la Sibiu și Timișoara	66
3. Corpul didactic, catedrele, instituturile și activitatea lor la Sibiu.....	82
4. Facultatea de Științe, în exil la Timișoara	92
5. <i>Extensiunea Universitară</i> a Transilvaniei. Cultură, educație și patriotism.....	98
6. Viața studentescă: credință, muncă și decență.....	103
7. Universitarii și politica României	110
8. Toamna anului 1944: Universitatea din Cluj, la răscruce de drumuri	114
V. Revenirea la Cluj a Universității „Regele Ferdinand I” (1944-1945).	
Începutul sovietizării	120
1. Dificultățile reîntoarcerii Universității la Cluj	120
2. <i>Ordonanța nr. 413/1945</i> și politizarea Universității „Regele Ferdinand I”	131
VI. „Democratizarea” și sovietizarea Universității (1945-1946).....	136
1. A.R.L.U.S.-ul și noul spirit universitar	136
2. Mașinațiunile <i>Frontului Național Democrat</i> , privind litigiul universitar.....	140
3. O idee... frumoasă: Universitatea Muncitorească	144
4. F.N.D.-ul și noile sarcini prioritare studentești.....	145

5. Stârpirea fascismului și șovinismului în viața studențească.....	148
6. Două <i>Decrete Regale</i> , două Universități la Cluj.....	154
7. Procesul verbal de predare-primire	159
8. Revenirea la Cluj a Universității „Regele Ferdinand I“	161
9. Noile dificultăți universitare din toamna anului 1945	165
VII. Defascizarea Universității din Cluj. Epurările din anii 1944-1945.....	175
1. <i>Epurația mai întâi!</i>	175
2. Furia demascărilor și condamnărilor. Cazul Onisifor Ghibu.....	185
3. Denigrarea foștilor Rectori, Iuliu Hațieganu și Alexandru Borza	190
4. Un prorector „reacționar“ în fața Comisiei de epurare: prof. Alexe Procopovici.....	195
5. Listele licențierilor.....	198
VIII. Revoltele studențești din primăvara anului 1946.....	204
1. Universitatea, garantul unui nou tip de intelectual. Programul F.D.U.	204
2. Experiența <i>plină de învățături</i> din U.R.S.S.	208
3. Manifestația studențească din ianuarie 1946. O stare de „entuziasm deosebit“	212
4. Studenții clujeni, partidele istorice și schimbarea vremurilor	216
5. Studențimea Regelui! <i>Clujul este românesc!</i>	220
6. Greva studențească din aprilie 1946.....	228
7. Defilările din 7 și 10 mai 1946	231
8. Noi inițiative ale F.D.U. Cluj: „luptă dreaptă, deplin succes“	237
9. Incidentele din 28/29 mai 1946. Devastarea Căminului „Avram Iancu“	240
IX. Ultimul asalt anticomunist al studențimii: iunie 1946.	
Drumul spre viața „democratică” în Universitate	244
1. Studenții cer dreptate și eliberarea arestaților	244
2. Greva academică din iunie 1946.....	250
3. <i>Guvernul nu este de mămăligă!</i>	255
4. <i>Nici studențimea nu este de mămăligă!</i>	258
5. Rectorul aplică ordinele Ministerului Educației. Exmatriculările	263
6. Încetarea oficială a grevei academice: 19 iunie 1946.....	265
7. <i>Centrul Studențesc „Petru Maior,”</i> un destin dramatic	267
X. Drum deschis spre viața „democratică” în Universitate.....	273
1. Un nou Congres al studenților „cinstiți“	273
2. Universitatea și febra alegerilor din 1946. Înființarea Coperativei „Victoria Studențească”	279

XI. „Raționalizarea” învățământului superior	
sau strategia comprimărilor (1947-1948)	287
1. Noul decor tineresc al vieții studențești	287
2. La cantină, nu la bar	289
3. F.D.U. înființează U.N.S.R.-ul	292
4. Secția universitară a A.R.L.U.S.- ului	297
5. Studențimea „reacționară” clujeană din 1947	299
6. Noul val de epurări în Universitatea clujeană. Listele <i>Condorului</i>	304
7. Noua strategie a comprimărilor (1947-1948). Purificarea de „balastul” universitar	310
8. Din amfiteatre în închisori. Un an negru al umilinței: 1947-1948.....	317
Concluzii	328
Abstract	335
Bibliografie	342
Indice	375

Universitatea „Regele Ferdinand I” din Cluj între două dictaturi (1940-1947), reprezintă primul volum al unei cercetări care investighează istoria universității din Cluj într-o perioadă dintre cele mai dramatice din istoria României și istoria Transilvaniei.

Este vorba de perioada ce începe cu al doilea război mondial, cu regimul legionar și cel antonescian și se încheie cu sfârșitul monarhiei constituționale, parlamentare, cu abdicarea regelui Mihai I, cu proclamarea republicii populare și începutul dictaturii comuniste (30 decembrie 1947).

Univeritatea din Cluj a suportat consecințele acestor fenomene istorice dramatice. Urmare a arbitrajului de la Viena (august 1940), a fost obligată să părăsească Clujul și să-și continue existența în exilul temporar la Sibiu și Timișoara, revenind la Cluj în dificilele circumstanțe de la sfârșitul războiului (1944-1945). A trebuit să facă față, cu grele sacrificii epurărilor, reorganizărilor și transformărilor radicale și dramatice de după instaurarea guvernului comunist condus de Petru Groza (1945).

Sub presiunea regimurilor politice succesive, universitatea a fost nevoită să abandoneze vechiul ideal educativ, național și democratic, și să se adapteze cu grave sacrificii noilor idealuri educative „democrat-populare” de inspirație stalinistă.

Mihai Teodor NICOARĂ este doctor în istorie (2010), la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, cu preocupări științifice legate de istoria contemporană, cu deosebire istoria elitelor și istoria comunismului.

ISBN: 978-606-37-1041-4
ISBN: 978-606-37-1042-1